

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA MANTIQUIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Mavlonova Zilola Bekzodovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Iqtisodiyot fakulteti 1-kurs

E-mail:zilolamavlonova547@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu tezisdagi boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning ahamiyati va uni shakllantirish usullari yoritilgan. Ta'lim jarayonida didaktik o'yinlar, mantiqiy masalalar hamda muammoli vaziyatlardan foydalanish o'quvchilarning fikrlash faolligini oshirishi va mustaqil xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantirishi tahlil qilinadi. Shuningdek, boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirishda o'qituvchining roli ham ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *boshlang'ich ta'lim, mantiqiy fikrlash, didaktik o'yinlar, muammoli vaziyat, tafakkur, ta'lim metodi.*

Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, tahlil qilish va muammolarni hal eta olish qobiliyatlarini shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf davri bolaning tafakkuri, bilish jarayonlari va mantiqiy fikrlash qobiliyatlari shakllanadigan eng muhim bosqichlardan biridir. Shu sababli boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish ta'lim jarayonining dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish ularning bilimlarni chuqur o'zlashtirishiga, mustaqil qaror qabul qilishiga hamda o'rganilgan bilimlarni amaliyotda qo'llay olishiga yordam beradi. Mantiqiy fikrlashni shakllantirish orqali o'quvchilarda tahlil qilish, solishtirish, umumlashtirish va xulosa chiqarish kabi muhim intellektual ko'nikmalar rivojlanadi. Bu esa keyingi bosqichdagi ta'lim jarayonida muvaffaqiyatli o'qish uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

Hozirgi kunda ta'lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va rivojlantiruvchi o'yinlardan foydalanish orqali o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Chunki zamonaviy jamiyatda bilimni faqat yod olish emas, balki uni tahlil qilish va yangi vaziyatlarda qo'llash ko'nikmasi muhim ahamiyat kasb etadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari yangi bilimlarni qabul qilish jarayonida ko'proq qiziqarli va faol metodlar orqali o'rganishga moyil bo'ladilar. Agar dars jarayonida mantiqiy topshiriqlar, savol-javoblar, muammoli vaziyatlar va turli o'yinlardan foydalanilsa, o'quvchilarning fikrlash faolligi oshadi. Bu esa ularning bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishiga yordam beradi. Shuningdek, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirish nafaqat ularning bilim darajasini oshiradi, balki kelajakda murakkab masalalarni hal qilish qobiliyatini ham shakllantiradi. Shu bois o'qituvchilar dars jarayonida zamonaviy pedagogik metodlardan samarali foydalanishlari muhim ahamiyatga ega.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish uchun turli pedagogik usullardan foydalanish mumkin. Ulardan biri didaktik o'yinlardir. Didaktik o'yinlar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, ularni faol ishtirok etishga undaydi hamda bilimlarni osonroq o'zlashtirishga yordam beradi. Masalan, matematik o'yinlar, mantiqiy boshqotirmalar va turli topishmoqlar o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, mantiqiy masalalar o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Bunday masalalar o'quvchilardan tahlil qilish, taqqoslash va xulosa chiqarishni talab qiladi. Natijada o'quvchilar nafaqat masalani yechishni, balki muammoni chuqurroq tushunishni ham o'rganadilar.

Guruhli ishlar ham o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishga yordam beradi. Guruhda ishlash jarayonida o'quvchilar bir-birining fikrini eshitadi, muhokama qiladi va umumiy xulosaga kelishga harakat qiladi. Bu esa ularning muloqot qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Bundan tashqari, muammoli vaziyatlardan foydalanish ham samarali metodlardan biridir. O'qituvchi dars jarayonida o'quvchilarga turli savollar va

muammoli topshiriqlar berish orqali ularni mustaqil fikr yuritishga undaydi. Natijada o'quvchilar yangi bilimlarni mustaqil ravishda kashf etishga harakat qiladilar. Shuningdek, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish ham o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishga yordam beradi. Axborot texnologiyalari, interaktiv metodlar va turli elektron ta'lim vositalari o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Didaktik o'yinlar, mantiqiy masalalar, muammoli vaziyatlar va interaktiv metodlardan foydalanish o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirishga katta yordam beradi. Shuningdek, o'qituvchining darsni qiziqarli va samarali tashkil etishi ham o'quvchilarning fikrlash faolligini oshiradi. Natijada o'quvchilar mustaqil fikrlaydigan, muammolarni tahlil qila oladigan va to'g'ri xulosa chiqaradigan shaxs sifatida shakllanadilar. Shuningdek, o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish ularning kelajakdagi ta'lim bosqichlarida muvaffaqiyatli o'qishiga zamin yaratadi. Bunday ko'nikmalar o'quvchilarda muammolarni mustaqil hal qilish, tahlil qilish va to'g'ri qaror qabul qilish qobiliyatini shakllantiradi. Shu sababli boshlang'ich ta'lim jarayonida mantiqiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan metod va usullardan keng foydalanish muhim ahamiyatga ega

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Akbarova S. FORSAYT TEXNOLOGIYASINI TA'LIM JARAYONIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI //Архив научных исследований. – 2022. – Т. 5. – №. 5.
3. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. – Toshkent: O'qituvchi.
4. Kayumova M. et al. Distributed Data Systems for Data Driven Decision Making in Education Management //Proceedings of the 8th International Conference on Future Networks & Distributed Systems. – 2024. – С. 764-769.